

Recensie: Caligula****

Bourla Antwerpen
dinsdag 5 april 2016

foto © Compagnie Schmaltz

Recensie:

Caligula van Albert Camus is lang geen hapklare brok. Vandaar ook dat het geen kleine verdienste is van compagnie Schmaltz om deze klassieker te brengen in een verteerbare versie met referenties naar de televisieserie T., de voorstelling "Wit is altijd schoon" van hetPaleis, Oscar and the Wolf, en tekstmateriaal van Freek De Jonge en Tom Lanoye. Ook al kaderde de voorstelling in de reeks amateurToneelhuis, toch acteerde het gezelschap, niet in het minst Filip Vekemans (Caligula), Mieke Martens (Helicon) en Marleen Pesic (Caesonia) zeer sterk.

Drussila, Caligula's zus waar hij een incestueuze relatie mee heeft sterft. Dat drijft hem tot waanzin waarbij hij aan Helicon vraagt om het onmogelijke mogelijk te maken. Zij moet voor hem de maan naar de aarde brengen. De heerser minacht iedereen en gedraagt zich steeds meer als een wrede tiran. Iedereen in zijn entourage moet mee gaan in zijn waanzin, zijn donkere en zieke psyche. Wanneer hij Octavius vraagt om een nieuwe foltertechniek te bedenken, komt die met geen output. Maar pas wanneer hij angstig wordt om zijn eigen leven, biedt hij een voorstel (dat in de richting van vierendelen lijkt te gaan).

Caligula's moorden zijn gebaseerd op zuivere willekeur. Wanneer ie Agrippa (Femke De Cnodder) ombrengt denk ie dat ze een tegengif neemt om zo niet constant in zijn leef-en denkwereld te moeten zitten. Hij gaat af op een foutieve veronderstelling want uiteindelijk blijkt dat ze gewoon een medicijn nam voor haar hart, en wat ze als verklaring gaf was dus gewoon correct. Daarnaast maakt hij Livia (Barbara Steyaert) wijs dat hij haar zoon heeft geëxecuteerd zodat ie kan genieten van haar reactie, wilt hij de graanschuren dicht om zo hongersnood te organiseren in het land en inwoners belonen wanneer die Caligula's bordeel bezoeken.

Op de tonen van "Freed from desire" van Gala, a capella gebracht door Sofia Talal, start de voorstelling. Het decor is minimalistisch, en steekt geen klein beetje af met de weelderige wereld van Club O. vorig jaar. Opgestapelde paletten, en een gang ernaartoe. Dat is het. Paletten die "al dan niet bewust" de acteurs (Wouter De Clerck als Cherea) en actrices (Marleen Pesic als Caesonia) wel eens letterlijk aan het wankelen brengen. "De schatkist is van kapitaal belang" vindt Caligula, wat tevens een fijn spel van woorden is. Daarom wil hij kinderen onterven. De erfenis komt zo meteen toe aan de staat. Ook letterlijk is de schatkist tussen de scènes door te zien, al lekt die zand. Een verwijzing naar "Wit is altijd schoon" van hetPaleis is het waar Sien Eggers ook een zandspoor (beeld van uitstrooiing van assen) achterliet. Weliswaar is de context anders, maar de assen/resten van doden die uit de kist komt, is vergelijkbaar. Na een tijd merkt Caligula dat er veel te weinig mensen zijn en stelt hij zelf vast dat alles leger en leger wordt.

Verder verwijst de voorstelling naar de legendarische dialoog uit het eerste seizoen van de tv serie T. waar Carry Goossens zegt: "Ecce homo. Zie daar een mens!", verwijzend naar professor Teerlinck (Koen De Bouw) waarop Goele Derick die de secretaresse speelt, droogweg antwoordt: "dan ziet u meer dan ik!" Humor zit dus gelukkig ook in de voorstelling, zodat het wat tegengif geeft aan de zware thematiek. In een over the top vals gezongen karaokescène die wat aan "Mannen op de rand" uit 2001 doet denken steekt de productie de draak met enkele klassiekers. Danny Fabry's "À ça c'est la vie" wordt wel erg ironisch in deze context, "Ich bin wie du" wordt "ik hou van bloed", YMCA vervolgens "CA LI GU LA" om te eindigen bij

"Never gonna give you up" dat "I'm gonna fuck you up. I'm gonna nail you down and hurt you" wordt. Het plezier van sadisme, quoi. Helemaal freaky wordt het wanneer Caligula laat optekenen dat ie 3 oorlogen geweigerd heeft omdat hij het leven respecteert. Yeah right.

Een aantal dialogen in deze voorstelling zijn erg sterk. Zoals die tussen Caligula en Cherea (Wouter De Clerck) waarbij die laatste onomwonden stelt "je bent schadelijk. Je staat in de weg. Je moet verdwijnen" nadat Caligula zijn moordcomplot in een brief heeft ontdekt. Â Cherea weet maar al te goed: "ik denk niet dat jij een bewijs nodig hebt om iemand om te brengen." De Clerck zet een Cherea neer die overtuigt, alleen vergaloppeert hij zich wel eens in te snel willen praten waardoor de verstaanbaarheid van zijn zinnen in het gedrang komt. Vervolgens gaat hij in dialoog met Helicon, dat ook tot een van de sterkere dialogen van de voorstelling gerekend kan worden. Maar hét duo, de as waar het in deze voorstelling rond draait is die tussen Filip Vekemans (Caligula) en Marleen Pesic (Caesonia) die buitengewoon straffe prestaties afleveren wanneer zij ziet dat elke dag een beetje meer menselijkheid bij hem afsterft en Vekemans geleidelijk aan steeds dichterbij de donkerte van Oscar and the Wolf (met zijn gouden kledingstuk aan) komt.

De slotscène is immens straf met Vekemans die een windel rond zijn ogen doet en op de plek waar zijn ogen zijn een knop aanbrengt. Een verwijzing naar David Bowies "Lazarus" is dat. "Ik heb niets bewezen. Ik leef nog!" luidt het.

En zo is Caligula van compagnie Schmaltz in een regie van Tom Slosse niet alleen beklijvend, de voorstelling is ook humoristisch, heeft een tweede laag met referenties naar hedendaagse cultuur en is finaal ook een eerbetoon aan een groot artiest. Dat alles is op zijn zachtst gezegd sterk voor een amateurvoorstelling. Dat het Toneelhuis compagnie Schmaltz voor de tweede keer in hun bestaan de eer gaf om in de Bourla te spelen, na hun eerste passage voor Hamlet, is dan ook niet meer dan terecht.

< Bert Hertogs >